

This information (19) on pre-implantation genetic diagnosis is in Punjabi

ਪ੍ਰੀ-ਇਮਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ ਜੈਨੇਟਿਕ ਡਾਇਗਨੋਸਿਸ

(ਅੰਗ੍ਰੇਜੀ ਵਿਚ Pre-implantation genetic diagnosis)

ਜਿਹੜੇ ਜੋੜੇ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜੈਨੇਟਿਕ ਵਿਗਾੜ (genetic disorder) ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰੀਨੇਟਲ ਡਾਇਗਨੋਸਿਸ (prenatal diagnosis) ਕਈ ਵਾਰ ਸੰਭਵ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਐਮਨੀਓਸੈਂਟਿਸਿਸ (amniocentesis) ਅਤੇ ਕੋਰੀਓਨਿਕ ਵਿਲੱਸ ਸੈਂਪਲ (chorionic villus sampling - CVS) ਲੈਣ ਦੀ ਪਰਖ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਟੈਸਟਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਚੁਕੇ ਗਰਭ ਤੋਂ ਨਮੂਨੇ ਲੈਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਟੈਸਟ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੇ ਤਾਂ ਜੋੜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਗਰਭ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨਾ (termination) ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀਂ। ਕਈ ਜੋੜਿਆਂ ਲਈ ਪ੍ਰੀ-ਇਮਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ ਜੈਨੇਟਿਕ ਡਾਇਗਨੋਸਿਸ (pre-implantation genetic diagnosis - PGD) ਇਕ ਬਦਲਵੀਂ ਪਹੁੰਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰੀ-ਇਮਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ ਜੈਨੇਟਿਕ ਡਾਇਗਨੋਸਿਸ

ਪ੍ਰੀ-ਇਮਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ ਜੈਨੇਟਿਕ ਡਾਇਗਨੋਸਿਸ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਜੋੜੇ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਜੈਨੇਟਿਕ ਵਿਕਾਰ ਵਾਲੇ ਬੱਚੇ ਤੋਂ ਬਚਣ ਵਾਸਤੇ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਗਰਭ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਮਾਤਾ ਦੇ ਸ਼ਰੀਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਭਰੂਣ (embryos) ਸਿਰਜਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦੀ ਬੱਚੇਦਾਨੀ (womb, uterus) ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੈਨੇਟਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਲਈ ਪਰਖ-ਪੜਤਾਲ ਕਰ ਲੈਣੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰੀ-ਇਮਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ ਜੈਨੇਟਿਕ ਡਾਇਗਨੋਸਿਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦਾ ਮੇਲ-ਸੁਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਨ ਵਿਟਰੋ ਉਪਜਾਊਕਰਨ (In Vitro Fertilisation - IVF) ਵਿੱਚ “ਟੈਸਟ ਟਿਊਬ ਬਾਲਾਂ” (test tube babies) ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜੈਨੇਟਿਕ ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ ਆਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਭਰੂਣਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਹ ਉਮੀਦ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਗਰਭ ਸਿਹਤਮੰਦ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰੀ-ਇਮਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ ਜੈਨੇਟਿਕ ਡਾਇਗਨੋਸਿਸ ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੋੜਿਆਂ ਲਈ ਹੀ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖਤਰਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਕੁਝ ਖ਼ਾਸ ਗੰਭੀਰ ਜੈਨੇਟਿਕ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੇ।

ਕੀ ਕੁਝ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ ?

ਜੈਨੇਟਿਕ ਪਰਖ-ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਭਰੂਣ ਸਿਰਜਣ ਲਈ, ਬੀਜਦਾਨੀਆਂ (ovaries) (ਉਹ ਅੰਗ ਜੋ ਇੱਕ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਆਂਡੇ (eggs) ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ) ਨੂੰ ਹਾਰਮੋਨਾਂ (hormones) ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਕੇ, ਇੱਕ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਆਂਡੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉੱਤੇਜਿਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਤਦ ਫਿਰ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਥਾਨਿਕ ਐਨਾਸਥੀਸੀਆ ਸਥਿੱਤੀ ਅਧੀਨ ਇਹ ਆਂਡੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਾਥੀ ਦੇ ਵੀਰਜ (sperm) ਦੇ ਨਮੂਨੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਪਜਾਊ (fertilised) ਬਣਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਫਲਸਰੂਪ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਭਰੂਣਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਅਵਸਥਾ (ਕਰੀਬ-ਕਰੀਬ 8 ਸੈੱਲ (cells)) ਤੱਕ ਵਿਕਸਿਤ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਛੋਟਾ-ਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ (ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੋ ਸੈੱਲ), ਹਰੇਕ ਭਰੂਣ 'ਚੋਂ ਜੈਨੇਟਿਕ ਪਰਖ-ਪੜਤਾਲ ਵਾਸਤੇ ਵੱਖਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਤਜਰਬਾ ਹਾਲੇ ਵੀ ਸੀਮਿਤ ਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭਰੂਣ ਦੇ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬਾਲ ਵਿੱਚ ਅਸਾਧਾਰਨਤਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦਿਆਂ, ਜੇ ਅਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਭਰੂਣਾਂ ਦੀ ਸ਼ਨਾਖਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਦੀ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਾਂਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਭਰੂਣ ਸਥਾਨਾਂਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗਿਣਤੀ ਆਮ ਕਰਕੇ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਪ੍ਰੀ-ਇਮਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ ਜੈਨੇਟਿਕ ਡਾਇਗਨੋਸਿਸ ਨਾਲ ਬਹੁ-ਭਾਗੀ ਗਰਭ (multiple pregnancy) ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰੀ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਭਰੂਣ ਨਹੀਂ ਬਣਦੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਚੰਗੀ ਕੋਟੀ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਸਥਾਨਾਂਤਰਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਪ੍ਰੀ-ਇਮਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ ਜੈਨੇਟਿਕ ਡਾਇਗਨੋਸਿਸ ਕਿੰਨੀ ਸਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ?

ਚੂੰਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਗ-ਕਰਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਗਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉੱਚਤਮ ਮਿਆਰ ਦੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਸਹੀ ਡਾਇਗਨੋਸਿਸ ਹੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਕਾਰਨ, ਜੇ ਗਰਭ ਸਫਲਤਾ ਸਹਿਤ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਐਮਨੀਓਸੈਂਟੇਸਿਸ ਜਾਂ ਕੋਰੀਓਨਿਕ ਵਿਲੱਸ ਸੈਂਪਲ ਦੁਆਰਾ ਰਵਾਇਤੀ ਪ੍ਰੀਨੇਟਲ ਡਾਇਗਨੋਸਿਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਇਹ ਪਰਖ-ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਬੱਚੇ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੈਨੇਟਿਕ ਵਿਕਾਰ ਤਾਂ ਨਹੀਂ।

ਕੀ ਪ੍ਰੀ-ਇਮਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ ਜੈਨੇਟਿਕ ਡਾਇਗਨੋਸਿਸ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹੈਲਥ ਸਰਵਿਸ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੈ ?

ਪ੍ਰੀ-ਇਮਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ ਜੈਨੇਟਿਕ ਡਾਇਗਨੋਸਿਸ 'ਤੇ ਫੰਡ ਕਈ ਵਾਰੀ ਸੰਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਅੰਸ਼ਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹੈਲਥ ਸਰਵਿਸ (NHS) ਦੁਆਰਾ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਸਥਾਨਿਕ ਸਿਹਤ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਸਮੇਂ ਇਹ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਭੌਗੋਲਿਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਹੱਈਆ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ। ਅਲਬੱਤਾ, ਇਹ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇਗਾ। ਫੰਡ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਅਤੇ ਸਲਾਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਸੇਵਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਮੈਂ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਕਿੱਥੋਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ?

ਇਹ ਪ੍ਰੀ-ਇਮਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ ਜੈਨੇਟਿਕ ਡਾਇਗਨੋਸਿਸ ਦਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਖੇਪ-ਜਿਹਾ ਸਾਰਾਂਸ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਸੂਚਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਯੂ.ਕੇ. ਵਿੱਚ ਇਸ ਸੇਵਾ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿਊਮਨ ਫਰਟਿਲਾਇਜ਼ੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਐਮਬਰੀਓਲੋਜੀ ਅਥਾਰਿਟੀ (Human Fertilisation and Embryology Authority) ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਉਪਜਾਇਕਤਾ ਲਈ ਇਲਾਜ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀ-ਇਮਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ ਜੈਨੇਟਿਕ ਡਾਇਗਨੋਸਿਸ ਕਰਵਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸਲਾਹ ਅਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਹਿਊਮਨ ਫਰਟਿਲਾਇਜ਼ੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਐਮਬਰੀਓਲੋਜੀ ਅਥਾਰਿਟੀ (Human Fertilisation and Embryology Authority)

Paxton House,
30, Artillery Lane,
London E1 7LS

ਫੋਨ : 020 7377 5077 ਫੈਕਸ : 020 7377 1871

ਵੈਬ : <http://www.hfea.gov.uk>

ਹੋਰ ਵਧ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸਥਾਨਕ ਖੇਤਰੀ ਜੈਨੇਟਿਕ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਤਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ :

ਜੈਨੇਟਿਕ ਇੰਟਰੈਸਟ ਗਰੁੱਪ (The Genetic Interest Group)

Unit 4D, Leroy House
436 Essex Rd
London
N1 3QP

ਫੋਨ : 020 7704 3141

ਈ-ਮੇਲ : mail@gig.org.uk

ਵੈਬ : www.gig.org.uk

ਕਾਨਟੈਕਟ ਏ ਫੈਮਿਲੀ (Contact a Family)

209-211 City Rd
London EC1V 1JN

ਫੋਨ : 020 7608 8700 ਫੈਕਸ : 020 7608 8701

ਹੈਲਪਲਾਈਨ : 0808 808 3555

ਈ-ਮੇਲ : info@cafamilly.org.uk

ਵੈਬ : www.cafamilly.org.uk

ਇਹ ਛਾਪ ਜੁਲਾਈ, 2005 ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ
This edition prepared in July 2005

ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ (ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਰਥ): ਪ੍ਰੀ-ਇਮਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ ਜੈਨੇਟਿਕ ਡਾਇਗਨੋਸਿਸ

ਇਸ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ ਸੂਚਨਾਵਲੀ : ਪ੍ਰੀ-ਇਮਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ ਜੈਨੇਟਿਕ ਡਾਇਗਨੋਸਿਸ ਵਿਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁਕੀ ਹੈ।

ਐਮਨੀਊਸੈਂਟੇਸਿਸ (amniocentesis)। ਇਕ ਅਣਜੰਮੇ ਬਾਲ ਦੇ ਜੀਨਜ਼ ਜਾਂ ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਦੀ ਇਕ ਜਾਂਚ। ਬੱਚਾ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਵਿਚ ਤਰਲ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤਰਲ ਵਿਚ ਸੈਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਪਤਲੀ ਜਿਹੀ ਸੂਈ ਨਾਲ ਤਰਲ ਦਾ ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਨਮੂਨਾ ਮਾਂ ਦੇ ਪੇਟ ਦੀ ਤਵੱਚਾ ਰਾਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਰਲ ਨੂੰ ਇਕ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਵਿਚ ਟੈਸਟ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਐਨਿਸਥੈਟਿਕਸ (anaesthetic)। ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਲਈ ਸੁੰਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਲਾਜ। ਇਕ ਬੀਮਾਰ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਿੱਸੇ ਤੇ ਸਥਾਨਕ ਸੁੰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਦਵਾਈ ਉਸ ਬੇਆਰਾਮੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਂਜ ਇਕ ਮੈਡੀਕਲ ਜਾਂ ਚੀਰ ਫਾੜ ਦੇ ਅਮਲ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੀਮਾਰ, ਸੁੰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਾਨਕ ਦਵਾਈ ਦੇ ਅਸਰ ਹੇਠ ਜਾਗਦਾ ਤੇ ਹੌਸ਼ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸੈਲ (cell)। ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਰੀਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਸੈਲਾਂ, ਜੋ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਲਾਕਾਂ ਵਾਂਗ ਹਨ, ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸੈਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ, ਤਵੱਚਾ ਦੇ ਸੈਲ, ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਸੈਲ ਅਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਸੈਲ ਹਨ। ਸਰੀਰ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਸੈਲ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਸਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਇਕ ਸੈਲ (ਔਰਤਾਂ ਵਿਚ ਆਂਡਿਆਂ ਅਤੇ ਮਰਦਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਕਰਾਣੂਆਂ ਦੇ ਸੈਲਸ ਤੋਂ ਸਿਵਾ) ਵਿਚ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਕੋਰੀਓਨਿਕ ਵਿਲੱਸ ਸੈਂਪਲਿੰਗ (chorionic villus sampling, CVS)। ਇਹ ਅਣਜੰਮੇ ਬੱਚੇ ਦੇ ਜੀਨਜ਼ ਜਾਂ ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਦੀ ਜਾਂਚ ਹੈ, ਜੋ ਐਮਨੀਊਸੈਂਟੇਸਿਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਧ ਵਿਗਾਸ ਰਹੀ ਜ਼ੇਰ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਸੈਲ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਲਈ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਵਿਚ ਭੇਜੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮਸ (chromosomes)। ਧਾਗੇ ਵਰਗੀਆਂ ਬਣਤਰਾਂ ਜੋ ਖੁਰਦਬੀਨ ਹੇਠਾਂ ਵੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜੀਨਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹਰ ਇਕ ਸੈਲ ਵਿਚ 46 ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਦੋ ਲਿੰਗ ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮਸ ਦੇ 22 ਜੋੜੇ ਹਨ। 23 ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮਸ ਮਾਤਾ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ 23 ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਪਿਤਾ ਪਾਸੋਂ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਇਕ ਜੋੜੇ ਦਾ ਇਕ ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਇਕ ਮਾਤਾ ਅਤੇ ਇਕ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। (ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ ਵਜੋਂ : ਇਕ ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਵਾਂਗ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਨ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਵਾਂਗ ਹੈ)।

ਆਂਡਾ (egg)। ਜਿਸ ਸੈਲ ਨੇ ਇਕਨਵਾਂ ਬੱਚਾ ਬਣਨਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ। ਇਸ ਆਂਡੇ ਵਿਚ 23 ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਮਾਤਾ ਦੇ ਹਰ ਜੋੜੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ। ਇਕ ਸ਼ੁਕਰਾਣੂ ਵਿਚ ਵੀ 23 ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਪਿਤਾ ਦੇ ਹਰ ਜੋੜੇ 'ਚੋਂ ਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਪੂਰਾ ਸੈਲ ਬਣਨ ਲਈ ਆਂਡਾ, ਸ਼ੁਕਰਾਣੂ ਨਾਲ ਜੁੜਦਾ ਹੈ। ਬੱਚਾ ਇਸ ਪਹਿਲੇ ਸੈਲ ਤੋਂ ਹੀ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਏਮਬ੍ਰਿਊ (embryo)। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਸਟੇਜ। ਗਰਭ ਅਵਸਥਾ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਵੇਲੇ ਏਮਬ੍ਰਿਊ ਪਹਿਲੇ ਸੈਲ ਤੋਂ ਵਿਕਸਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ੁਕਰਾਣੂ ਨਾਲ ਆਂਡੇ ਦੇ ਉਪਜਾਊ ਹੋਣ ਬਾਅਦ ਵਿਕਸਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਜੇ ਬੱਚੇ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ, ਪਰ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੈਲਾਂ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜੋ ਪਿਛੋਂ ਬੱਚਾ ਬਣਨਗੇ। ਬਹੁਤ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਏਮਬ੍ਰਿਊ ਦੇ ਮਾਂ ਦੀ ਬੱਚੇਦਾਨੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰਵਾਰ ਵਧਣਾ ਸੰਭਵ ਹੈ।

ਫਰਟੀਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (fertilisation)। ਇਕ ਆਂਡੇ ਅਤੇ ਸ਼ੁਕਰਾਣੂ ਦਾ ਉਹ ਪਹਿਲਾ ਸੈਲ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਿਲਣਾ ਜੋ ਇਕ ਬੱਚਾ ਬਣਾਏਗਾ। ਇਹ ਬੀਜ ਮਾਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ ਵਿਟਰੋ ਫਰਟੀਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਆਂਡਾ ਅਤੇ ਸ਼ੁਕਰਾਣੂ ਇਕ ਟਿਊਬ ਵਿਚ ਇਕ ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

ਜੀਨ (gene)। ਸਰੀਰ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਹੀਦੀ ਸੂਚਨਾ **ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮਸ** ਵਿਚ ਰਸਾਇਣਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੀਨਜ਼ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਨਾਲ ਸੂਚਨਾ ਵੀ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਢੰਗ ਵੀ ਬਦਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਜੀਨ ਜੋੜਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਕ ਮਾਤਾ ਕੋਲੋਂ ਅਤੇ ਇਕ ਪਿਤਾ ਕੋਲੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਕ ਜੀਨ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਕਹਾਣੀ ਵਾਂਗ ਹੈ ਅਤੇ ਜੀਨਜ਼ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਵਾਂਗ ਹੈ)।

ਜੈਨੇਟਿਕ (genetic)। ਜੀਨਜ਼ ਕਾਰਣ, ਜੀਨਜ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ।

ਹਾਰਮੋਨਜ਼ (hormones)। ਸਰੀਰ ਵਲੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੰਮਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ **ਆਂਡੇ** ਜਾਂ **ਸ਼ੁਕਰਾਣੂ** ਬਣਾਉਣ, ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਲਈ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਰਸਾਇਣ। ਹਾਰਮੋਨਸ ਦਵਾਈ ਵਾਂਗ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਇਨ ਵਿਟਰੋ ਫਰਟੇਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (in vitro fertilisation, IVF)। ਲੈਬਾਰਟਰੀ ਦੀ ਇਕ ਟਿਊਬ ਵਿਚ **ਆਂਡੇ** ਅਤੇ **ਸ਼ੁਕਰਾਣੂ** ਦਾ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਮਿਲਣਾ। ਪ੍ਰੀ-ਇਮਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ **ਜੈਨੇਟਿਕ ਡਾਇਗਨੋਸਿਸ** ਵਿਚ ਇਕ **ਭਰੂਣ** ਦੀ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ **ਜੈਨੇਟਿਕ** ਜਾਂਚ। ਜੇ **ਭਰੂਣ** ਅਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ ਮਾਂ ਦੀ **ਬੱਚੇਦਾਨੀ** ਵਿਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮਲਟੀਪਲ ਪ੍ਰੈਗਨੈਂਸੀ (multiple pregnancy)। ਇਕ ਤੋਂ ਵਧ ਬੱਚੇ ਨਾਲ ਗਰਭ ਹੋਣਾ।

ਓਵੇਰੀਜ਼ (ovaries)। ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਜੋ **ਆਂਡੇ** ਬਣਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪਲੇਸੈਂਟਾ (placenta) (ਜਾਂ ਜੇਰ)। ਪਲੇਸੈਂਟਾ ਇਕ ਗਰਭਵਤੀ ਔਰਤ ਦੀ **ਬੱਚੇਦਾਨੀ** ਦੀ ਕੰਧ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਖੁਰਾਕ ਪਲੇਸੈਂਟਾ ਤੋਂ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਪਲੇਸੈਂਟਾ ਦੇ ਉਹੀ **ਜੀਨਜ਼** ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਬੱਚੇ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰੀ-ਇਮਪਲਾਂਟੇਸ਼ਨ (pre-implantation)। **ਭਰੂਣ** ਨੂੰ **ਬੱਚੇਦਾਨੀ** ਵਿਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ।

ਪ੍ਰੀਨੇਟਲ ਡਾਇਗਨੋਸਿਸ (prenatal diagnosis)। ਗਰਭ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਵਿਚ ਕਿਸੇ **ਜੈਨੇਟਿਕ ਵਿਗਾੜ** ਦੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਲਈ ਪਤਾ ਲਾਉਣ ਦੀ ਜਾਂਚ।

ਸਪਰਮ (sperm)। ਜਿਸ **ਸੈਲ** ਨੇ ਇਕ ਨਵਾਂ ਬੱਚਾ ਬਣਨਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਪਿਤਾ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ। ਹਰ ਸਪਰਮ (ਸ਼ੁਕਰਾਣੂ) ਵਿਚ 23 **ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ** ਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਪਿਤਾ ਦੇ ਹਰ ਜੋੜੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ। ਇਕ **ਆਂਡੇ** ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਦੇ 23 ਜੋੜਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਇਕ ਵਿਚੋਂ ਇਕ **ਕਰੋਮੋਜ਼ੋਮ** ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੂਰਾ **ਸੈਲ** ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇਕ ਸਪਰਮ **ਆਂਡੇ** ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਬੱਚਾ ਇਸ ਪਹਿਲੇ **ਸੈਲ** ਤੋਂ ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਟਰਮੀਨੇਸ਼ਨ (termination)। ਡਾਕਟਰਾਂ ਵਲੋਂ ਗਰਭ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਖ਼ਤਮ ਕਰ ਦੇਣਾ।

ਟੈਸਟ ਟਿਊਬ ਬੇਬੀਜ਼ (test tube babies)। ਇਨ ਵਿਟਰੋ ਫਰਟੇਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਗਰਭ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਬੱਚੇ।

ਯੂਟਰਸ (uterus)। ਔਰਤ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਗਰਭ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਬੱਚਾ ਵਧਦਾ ਹੈ, **ਬੱਚੇਦਾਨੀ**।

ਬੱਚੇਦਾਨੀ (womb)। ਔਰਤ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ, ਜਿਸ 'ਚ ਗਰਭ ਅਵਸਥਾ ਦੌਰਾਨ ਬੱਚਾ ਵਧਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਜਿਸ ਵਿਚ **ਜੈਨੇਟਿਕ** ਸੂਚਨਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ਼ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਲਈ ਹੈ।